MONITOR

Na R. P. 1774.

Nro: XLIX.

Dnia 18. Czerwca.

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci.
Lectorem delectando pariterque monendo Horat.

Religią Krolestwa stoią.

PRosperitas omnis Regionis vincta tenetur
Relligione, parique gradu plerumque feruntur
Relligio & Regio, facit unica Relligio unam,
Sunt contra Regiones tot, quot Relligiones.

*

Szczęśliwość wszelka kraiow, Wiarą iest związana,
Wiarą Krolestwa stoią, a zaś pomieszana
Wiara y Religia często bunty robi,
Ze złe sekt, na tyle sztuk Państwo podrobi:
Potęga Łaskawości.

\- - - - - - Mucrone cruento
Se iactent alii, studeant feritate timeri,

Pax majora decet, peragit tranquilla poteſtas
Quod violenta nequit, mandataque fortius urget
Jmperios quies • *Claud.*

Niechay drudzy żelazem okrutnym ſzermuią,
Niech ſurowością boiazń w poddanych ſprawuią.
Łaſkawość więcey może, miłość więcey ſprawi,
Gwałt nie wymusi, na ſwym Łagodność postawi.

*

Ołowiany wiek Złotym się ſtaie.

Aurea nunc vere ſunt ſæcula, plurimus auro
Surgit honos, auro conciliatur amor.
Auro pulſa fides, auro venalia jura,
Aurum lex ſequitur, mox ſine lege pudor. *Ovid.*

*

Złoty teraz wiek naſtał, we czci wſzędzie ſłynie
Złoto, y na lep złota lgnie miłość iedynie.
Złoto wiarę wygnało ſąd przepłaca złoto,
Za złotem Prawo idzie: y ty Wſtydu Cnoto!

Etymologia Honoru

Jtalus *Ho* profert, aliquid dum dicit habere,
Germanus ſtultum *Nor* a) vocat, hinc ſit *Honor.*
Sic eſt, divitias ſi quis videatur habere,
Quamvis *Nor* ſit, ei ſit tamen omnis *Honor.*
Ovenus

*

Włoch gdy chce rzec, że co ma ſłowko Ho wymawia,
Niemiec głupca nazywa nor; *z tych się wyiawia*
Syllab ſłowo Honoru. *Takci kto ma zbiory,*
Choćby też był y błaznem, świadczą mu honory.

Obieranie Zony.

Si qua Virgo mihi contingat nubilis eſto
Non mendica nimis, non opulenta nimis.
Par opibus, generique meo, par relligione,

*) *Tłumaczenie wierſzem Polſkim ieſt ś. p. I. W. Imć,* X. Załuſkiego, B. K. *z dzieł lego rymotworſkich wybrane,*

(*a*) *Nar alias po ſzwabſku Nor.*

Non

Non ea pulchra nimis. non ea fœda nimis,
Sed medios habeat laudati corporis artus,
Non ea parva nimis, non ea longa nimis.
Conjugis ut servet nullis invisa decorem
Non ea crassa nimis, non ea macra nimis.
Vestibus incedat mundis & semper honestē,
Non ea compta nimis, non ea spreta nimis.

*

Jeźli mi się dostanie małżonka od Boga,
Niech nie będzie posażna zbyt, ni zbyt uboga,
Rowney ze mną fortuny, urodzenia, wiary,
Niechcę gładyszki, ani szpetney też poczwary,
Niechay będzie pomierna w wzroście w kształcie ciała,
Ani iako drąg, wielka, iak Siktorka mała,
Niech w urodzie przystoyney na widok się uda,
Ani tłusta iak kwieczołb, ni iak słokwisz chuda,
Niechay się w czystym stroiu nosi y chędogo,
Ani nazbyt wytwornie, ani też ubogo.

Wiersz na Ludwika XIV.

Bella fugis, sequeris Bellas pugnæque repugnas,
Et Bellatori sunt tibi bella thori.
Jmbelles imbellis amas, totusque videris
Mars ad opus Veneris, Martis ad arma Venus.

*

Stronisz od woien, ścigasz nadobne Dziewoie,
Tocząc z Amazonkami pod kotarą boie.
Bezbronny na bezbronną płeć nacierasz śmiele,
Mars w rozprawie Wenery, Wenus w Marsa dziele.

Respons Ludwika XIV.

Bellas bellus amo, Martem Mars excito, Bella
Bellator cupio, me quoque Bella cupit.

*

Piękny w pięknych się kocham, Mars zabawa moia,
Woyny pragnę, mnie pragnie nadobna Dziewoia.

(b) czworonożny.

Hæc Vir hic mulier,
Rex erat Elisabeth, nunc eſt Regina Jacobus,
Error naturæ ſic in utroque fuit.

*

Krolem była Elżbieta, teraz iest Krolową
Iakub; w obudwoch widzę drwi natura głową.

Epigramma Macieia Sarbiewſkiego S. I. (a)
Projicit in Tybrim natum Pater, hunc canis effert,
Fit Pater ille canis: fit canis ille pater.
Wynosi pies dzieciątko, ktore Oyciec w rzekę
Wrzucił, tu ia psem Oyciec, a pies Oycem, rzekę.

Epigramma Ioachima de Bellay na Psa dowcipnego,
Latrabam ad fures, ad amantum furta tacebam,
Sic placui Domino, ſic placui Dominæ

*

Szczekałem gdy ſzedł złodziey: a gdy Gach, milczałem.
Panu ſię głosem, Pani milczkiem podobałem.

Familia Klimakteryczna.
Vervex cum puero, puer alter, ſponsa, Maritus,
Cultello, flammis, fune, ligone cadunt

*

Skopa, dziecko, y chłopca, mać, Oyca, potyka
Smierć traci ich nożż, ogień, postronek, motyka.

Inaczey
Skop z chłopcem, chłopiec drugi, y żona z małżonkiem
Giną nożem, płomieniem motyką, postronkiem.

Inaczey
Skop z chłopcem. chłopiec drugi, żona z mężem, giną
Y motyką ci, tamci nożem ogniem giną.

Gadka o piorze
Tolle Caput, finde & perfunde liquoribus ora,
Coge loqui, truncus plurima dicet apex.

*

(a) za ktore Poeta wziął w nadgrodzie Pierścień Złoty od Urbana VIII. Papieża.

Strąć głowę, rozszczep usta, wley sok Gallasowy
Każ mowić, wiele powie tołub ci bez głowy

Na Kompas Słoneczny.

Mirum, quisque meum cognoscit tempus & horas,
Horam quisque suam nescit & usque diem.
Każdy kto na mnie zpoyrzy, czas, godziny, snadnie
Pozna; żaden godziny swey ani dnia zgadnie.

*

Ingenii venter largitor, in arte magister.

Unica paupertas Diophanti, suscitat artes,
Jpsa laborandi doctrix studiique magistra. *Theocr.*
Nędza nauki wzbudza, Nędza iest mistrzynią
Prac gnuśnym, coż w ubostwie dowcipy nie czynią?

*

Na Fraszki nic do rzeczy.

Paule tuum inscribis Nugarum nomine librum,
Jn toto libro nil melius titulo.
Fraszki tytuł twych wierszy, w zdaniu wiem nie zbłądzę,
Gdy w całey Xiążce tytuł naylepszym osądzę.

*

Błąd bez poprawy.

Te sæpe excusans: errando discimus inquis,
Cum toties erras, cur sapis ergo minus.
Uczym się, mowisz, błądząc tą wymowką całą
Rzecz zbywasz: często błądząc, czemusz umiesz mało?

*

Na Ateuszow

Nulla domus caruit Domino, vos hanccine tantam
Nullius Domini creditis esse Domum,
Zadnego niemasz, aby nie miał Pana, domu.
Dom tak wielki [a]bez Pana, zdaż się bydz z was komu?

(a) Swiat.

Di-

Diwizya naylepsza część Arimetyki

Nil *numerare* iuvat, nil *addere* semper acervo,
Multiplicare nihil, *divide*, dives eris

*

Nie kto liczy bogaty, y workom przydaie,
Nie kto Skarby rozmnaża, lecz ten, co rozdaie,

*

O Towarzystwie Iezusowym.

Jn vos quid totum non possit Nomen JESU?
Unica si mittat littera ad Antipodas.
Coż całe Imie IEZUS nie może? litera (b)
Gdy iedna ile do Indyi Wschodnich Xawiera,

*

Fundator ex alieno largus,

Has *Matho* mendicis fecit iustissimus ædes,
Hos & mendicos fecerat ante *Matho*.
Ten szpital dla ubogich, nie skąpiąc pieniędzy,
Stawił Matho, *tych przywiodł w przod* Matho *do nędzy.*

Inaczey.

Ten Szpital dla Ubogich Cny Matho założył,
Sprawiedliwie: wprzod onych swym zdzierstwem zubożył.

Dekalog Iuristow y Medykow.

Non furtum facies. Juristæ scribitur hæc lex.
Hæc non occides, pertinet ad Medicos. *Oven.*

Nie

(b) *Lit.* J. *za listem* S. Ignacego, *w ktorym na pytanie, czy miał płynąć do Indyi S. Francíszek ?* J. Idź: *odpisał mu S. Patryarcha, puścił się morzem Apostoł. Indyiski.*

*

Nie kradniy, napiſano to Prawo Iuriście
Nie zabiiay, Lekarzom ſłuży oczywiście.

Miara dziennego iedzenia.

Qui ſemel eſt, divus: bis, homo, ſed beſtia, qui ter:
Qui quater eſt, Dæmon: quinquies, eius pater eſt.

Kto raż na dzień ie, święty: kto dwa, człek: komu nie.
Dość trzy razy; wilk: cztery diabła ma w kałdunie

*

Zdrowie bez Apteki.

Si tibi deficiunt medici, medici tibi fiant
Hæc tria: mens hilaris, requies, moderata diæta.

*

Ieżlić braknie lekarzy, za lekarzow ſtanie:
Myśl wesoła, spoczynek, ieść pomiarkowanie.

Malum neceſſarium.

Foemina dulce malum eſt, horis opportuna duabus
Cum iacet in thalamo, cum iacet in tumulo.

*

Niewiaſta ſłodkie licho, dobre w dwoiey dobie:
Kiedy leży w łożnicy, gdy ſpoczywa w grobie.

Powinność małżeńſka.

Uxorem vir amet, marito pareat uxor.
Coniugis illa ſui cor, caput ille ſuæ.

*

Mąż żonę kochać: ſłuchać męża bydź gotową
Mà żona: ona iego ſercem, on iey Głową.

Miłość, grzech pierworodny,

Primus foemineo peccavit amore maritus:
Noxius inde Viris eſt muliebris amor.

*

Zgrzeſzył pierwszy z miłości żony Mąż, ztąd bywa
Miłość zawsze niewieścia mężczyznom ſzkodliwa.

Fortis, ut mors dilectio.

Lenam non potuit, potuit ſuperare leænam,
Quem fera non potuit vincere, vicit hera. *Ovex.*

Ten, ktory przemagał lwicę,
Co mocne łamał zwierzęta,
Nie mogł przemodz wszetecznicę.
Zwoiowały go Dziewczęta.
Znam cię Ziołko,ześ pokrzywka.

Quid facies ? facies Veneris cum veneris ante.
Non sedeas, sed eas : ne pereas ; per eas.

*

Coż poczćiesz? w oczach piękna gdyż stanie postawa?
Nie czekay, lecz uciekay, ginie kto dostawa.
Czasu nienadgrodzona strata,

Damna fleo rerum, sed plus fleo damna dierum,
Rex poterit rebus succurrere, nemo diebus.

Żałośnieysza mi czasu niż maiątku strata,
Stratę rzeczy Krol : stratę dni nikt nie połata.

*

Ten Bogacz, kto kontent.

Non est, crede mihi, multos qui possidet agros,
Dives ; sed dives, cui satis unus ager.

Nie ten bogacz, co wiele pol pługami kraie,
Lecz ten, na iedney roli co kontent przestaie.

*

Upominek z chęcią.

Da facie læta, sine lætitia faciei,
Quod dederis perdis, rem meritumque rei.

*

Day chętnie, maszli co dać, y w wesołey minie,
Z kwaśną twarzą dar dany wraz z zasługą ginie.